

A ROVÁSÍRÁS SZABÁLYAI

Ebben a részben a rovásírásnak elsősorban a székely-magyar módjáról lesz szó, hisz ez az amelyik jobban publikált, és amelyik ma is jobban terjed. A bemutatott szabályoknál latin betűs írásmódot használok, hogy könnyebben- ill. vizuálisabban megérthető legyen.

Az írás iránya:

Mint már említettem; a jeleket leggyakrabban négy oldalán sima botra rótták. A botot balkézben fogva a jobb végén kezdték a rovást balra haladva, így ez a rovásírás iránya. A jelek irányultsága is ezt mutatja, mármint, hogy a rúnák (*a bevéssett jelek*) balra néznek. (Azonban elfogadott a balról-jobbra irányuló írásmód is, viszont ekkor az eredeti rúnák tükörképeit kell kiírni, hogy az olvasási irány megállapítható legyen. Lásd a Példa mondatok között.) A sor végén nem tértek vissza a következő oldalon az elejére, hanem átfordították botot és az új oldalt az előző sor végénél kezdték, így az új oldalon a jelek az előző oldalhoz képest lefelé állnak és visszafelé töltődnek fel. Ez a botforgatás a magyarázata sok ókori felirat kígyózó sorvezetésére is, ahol minden második sor, mintha a bot oldalai lennének a síkban kiterítve.

Jelkihagyás, hangugratás:

1. Alapvető szabály, hogy a mássalhangzók kiejtésének megkönnyítésére egy "e" hangot illesztünk eléjük (pl.: eB, eC, eD stb.), ezzel viszont egy mondatban az "e" magánhangzók jelölésének legtöbbje is feleslegessé válik, tehát elhagyható. Pl.: **GY** = eGY, **NKD** = NeKeD, **ISTN** = ISTeN.
2. A magyar nyelv hangzóilleszkedésének törvényére támaszkodva, elég a szó egyik szótagjában lévő magánhangzót jelölni (ha ez az "e" akkor ez sem szükséges), amely jelzi a szó hangrendjét és könnyen kitalálhatóvá teszi a kihagyott betűket. Pl.: **JÁNS** = JÁNoS . Az elhagyás az értelmezést nem zavarhatja! Leggyakrabban az első szótag magánhangzójával megegyező magánhangzók esnek ki, pl.: **KOMNDR** = KOMoNDoR.
3. Jelkihagyás esetén a hangrendszakadást okozó magánhangzót mindig jelölni kell, pl.: **TKRÍT** = TaKaRÍT.
4. A szó végi magánhangzót mindig ki kell írni, pl.: **GYRMKE** = GYeRMeKE.
5. Ha két magánhangzó van egymás mellett, akkor mind a kettőt jelölni kell pl.: **GYRMKIEN** = GYeRMeKIEN, kivéve ha a magánhangzót a mássalhangzó egyértelműen jelöli, pl.: **FÉRFIK** = FÉRFlaK.

Az előzőekben tárgyalt szabályok - ha megnézzük - mind a magánhangzókra vonatkoznak. A rovásírás erősen mássalhangzós írás, de bizonyos esetekben él a mássalhangzók kihagyásával is. Most nézzük ezeket:

6. A mássalhangzók közül a "sziszegőket" (sz, zs, cs, s) és a hangsúlyosakat mindenképpen jelezni kell, de a torlódó mássalhangzók közül a nem hangsúlyosakat (pl.: d, h, l, t, v) el lehet hagyni, pl.: **BOGSZNY** - BOldoGaSZoNY. Az elhagyás természetesen az értelmezést nem zavarhatja!
7. A kettős mássalhangzót a rovásírás nem jelöli, mivel a két mássalhangzó közé magánhangzót kéne olvasni, kivéve a "-tt" esetén pl.: **ADTT** = ADoTT.
8. A szó eleji "h" elhagyható pl.: **OGY** = hOGY. Az erősen kihagyásos rovásírásnál a nem hangsúlyos kezdőhangok is elhagyhatók, amennyiben az az értelmezést nem zavarja, pl.: **AGY** - nAGY . (Ez utóbbi viszonylag ritkán fordul elő.)
9. Jelmegetakarítás céljából alkalmazható a fonetikus írásmód is, pl.: **ÖCZ** = ÖCáZ = ötszáz (csak egy "c" a 7. szabály miatt!), **AGYN** = AGYoN = adjon . (Ez a legritkábban használt jelkihagyás, mivel így a szöveg igen nehezen olvasható.)

Ligatúra (jelkötés, jel összevonás):

10. Amikor egy botra, vagy kőlapra jeleket róttak, sokszor előfordult, hogy a szó már nem fért ki, ezért vagy át kellett volna fordítani a botot egy másik oldalára a szó közepén, vagy a kőlapnál egy másik lapon befejezni. Ezért találták ki az ún. ligatúrákat - jel összevonásokat. Ez nem jelent mást, mint hogy a szomszédos betűket egyszerűen egyetlen rúnává írták össze úgy, hogy közös rovásaik egymásba tolódtak. Így - szélsőséges helyzetben - akár egész szavakat is egyetlen rúnává lehet összeírni. Természetesen a ligatúrák használata közben is használhatók a jelkihagyások, ezért az ilyen módszerrel írt szavak és mondatok értelmezése nagy gyakorlatot kíván.

FX = K	TY = Y	AT = A	XI = X	XP = X	CT = C
FA = A	AT = A	AB = B	NI = N	AI = A	CO = O
FX = X	AP = P	AC = C	FI = F	NIK = K	CO = O
KI = I	AX = X	AE = E	FI = F	IE = E	ET = E
TI = T	AC = A	AI = A	FNFI = F	HI = K	ET = E
FX = X	AI = A	IF = F	AC = A	OT = O	OT = O
PN = N	FX = X	FI = I	CN = C	OT = O	CA = A
XI = X	FE = E	FENNA = A	FI = I	OO = O	CA = A
XC = X	CI = C	FE = E	IE = E	OX = X	NC = C
XI = X	CO = O	FENNI = A	CI = I	IO = O	NC = C
XC = X	CI = C	CO = O	CA = A	K = K	AO = O
TI = T	CI = C	XP = X	NNT = N	KI = K	AI = A
NI = N	CI = C	MA = A	AO = A	OKI = K	MI = M
MI = M	CI = C	KO = O	AI = A	OX = C	MI = M
AI = A	NI = N	NI = N	FI = F	AX = X	MI = M
AX = X	NN = N	MI = O	PI = P	AI = A	ME = E
AI = A	NI = K	MP = P	KI = K	AM = M	MI = M
XI = X	NI = N	NI = N	FI = F	ECI = C	PA = A
XX = X	NC = C	NN = N	FI = F	CI = C	ET = E
XI = X	NI = N	NI = N	FNI = N	CPNI = N	FI = F
XC = X	NI = N	FX = X	FA = A	CI = C	AI = A
FI = F	AI = A	FXI = X	FA = A	CN = C	FI = K
TNI = N	AX = X	FNI = N			

Egy pár alkalmazható ligatúra

Egyéb szabályok:

11. A szavak közé helymegtakarítás miatt pontot szoktunk tenni.

12. A sor végi szó elválasztása bárhol történhet. (De azért ajánlott a modern helyesírási szabályzat szerinti elválasztás.)

13. Nincsenek külön nagy- és kis betűk, de néha a tulajdonnevek első betűi vagy kicsit nagyobbak, vagy vastagabbak, mint a többi jel.

14. A "k" és "s" rúnáknak az "eK" és "eS" hangzású jeleken kívül létezik egy mélyhangrendű jele is, amelyet mélyhangrendű magánhangzók után használunk. Ilyenkor a kiejtésük "aK" és "aS". (Lásd a [Rovás ABC](#) oldalon.)
Pl.: **JKB** = JaKaB, **MÁTYS** = MÁTYás.

Konklúzió:

Az említett szabályok elsősorban régi szövegek olvasásakor lehetnek segítségünkre, a mai gyakorlatban ritkán szoktuk mind a jelkihagyásokat, mind a ligatúrákat alkalmazni. Ha valaki elsajátította a rovás ábécé rúnáinak jelentését, kis beleéléssel és gyakorlattal bármilyen székely-magyar rovásírással készült szöveget képes elolvasni, függetlenül attól, hogy a szöveg esetleg jelkihagyással, vagy ligatúrával készült.